

«ՉԱՇԽԱՏՈՂ ՀԱՆՔԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՃԹՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅՈՒՄ» ԾՐԱԳԻՐ

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

«ԹԱԹՍԹՈՈՒՆ» ՍՊԸ, ՀՀ ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶԻ ԱՅԳԵՁՈՐԻ ՊՂԻՆՁ-ՄՈԼԻԲԴԵՆԱՅԻՆ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ ԹԽԿՈՒՏԻ ՏԵՂԱՄԱՍԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Մույն հաշվետվությունը պատրաստվել է «ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ի կողմից իրականացվող «Չաշխատող հանքարդյունաբերական ընկերությունների պատասխանատվությունն ԱՃԹՆ գործընթացում» ծրագրի շրջանակներում: Ծրագիրն իրականացվում է ԱՄՆ ՄԶԳ-ի (USAID) աջակցությամբ «Թրանսփարենսի Ինթերնեշնլ հակակոռուպցիոն կենտրոն» (ԹԻՀԿ) հասարակական կազմակերպության կողմից իրականացվող «Պահանջատեր հասարակություն՝ հանուն պատասխանատու կառավարման» ծրագրի շրջանակներում:

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն հանքավայրի, Ընկերության և ազդակիր համայնքների վերաբերյալ

«Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ն ՀՀ Սյունիքի մարզի Այգեձորի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի Թխկուտի տեղամասի շահագործման իրավունքը կրում էր 19.11.2012թ-ի ՇԱԹ -29/458 թույլտվությամբ: Ընկերության հետ ՀՀ Սյունիքի մարզի Այգեձորի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի Թխկուտի տեղամասի շահագործման ՊՎ N-458 պայմանագիրը կնքվել է 11.02.2013թ.: Պայմանագրում փոփոխություններ են կատարվել 2015թ. դեկտեմբերին: Հանքի շահագործման ժամկետը նախատեսված էր մինչև 11.02.2038թ., հանքի մակերեսը՝ 86,7 հա, հանքաքարի հաստատված պաշարը՝ հանքաքար՝ 13485.7 հազ. տ, պղինձ՝ 21890.7 տ, մոլիբդեն՝ 5389.1 տ, հանքաքարի տարեկան արդյունահանվող թույլատրելի ծավալը՝ 600,0 հազ.տ:

Ընկերությունը մինչև 2020 թվականն արդյունահանման աշխատանքներ չի իրականացրել:

ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարի 07.02.2020թ. թիվ 149-Ա հրամանով¹ «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ն կորցրել է ՀՀ Սյունիքի մարզի Այգեձորի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի Թխկուտի տեղամասի շահագործման 19.11.2012թ-ի ՇԱԹ-29/458 իրավունքը, լուծվել է ընդերքօգտագործման 11.02.2013թ. ՊՎ N-458 պայմանագիրը և ուժը կորցրած ճանաչվել Ընկերության օգտակար հանածոների արդյունահանման լեռնահատկացման L-458 ակտը:

Հրամանի հիմք են հանդիսացել.

1. ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարության (ՏԿԵՆ) վարչական վարույթ իրականացնող մշտական հանձնաժողովի կողմից քննված «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ի նկատմամբ 2020 թվականի փետրվարի 5-ի թիվ 127-Ա հրամանով հարուցված վարչական վարույթի արդյունքները /Պարզվել է, որ Ընկերությունը 2013 թվականին ունեցած իրավունքը չի իրացրել: Ընկերության կողմից խախտվել են ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի 59-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 1-ին և 4-րդ կետերով սահմանված պահանջները, թիվ Պ-458 պայմանագրի 3.4 կետի 3.4.1, 3.4.4 ենթակետերով սահմանված պայմանները/:

2. Դրանց վերացման վերաբերյալ ընդերքի վարչության կողմից տրված զգուշացմամբ այդ պահանջները 90-օրյա ժամկետում չվերացնելու հանգամանքը:

3. Ընկերության՝ նշված հանքավայրում արդյունահանման աշխատանքների չիրականացման իր մտադրության, ինչպես նաև ընդերքօգտագործման իրավունքի դադարեցմանը չառարկելու վերաբերյալ իրեն ներկայացրած գրավոր զգուշացման պատասխանը:

Հանքի շահագործման նախագծի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման (ՇՄԱԳ) բնապահպանական փորձաքննական եզրակացությունը

¹ <http://www.mtad.am/files/legislation/639.pdf>

բացակայում է ՀՀ շրջակա միջավայրի (ՇՄ) նախարարության պաշտոնական կայքում, նախագիծը նույնպես բացակայում է: Առկա են միայն հանքավայրի ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրությունների և դրանց ժամկետների երկարացման վերաբերյալ եզրակացությունները:

**Ազդակիր՝ ՀՀ Սյունիքի մարզի Մեղրի համայնքի և Վարդանիձոր բնակավայրի մասին
Վարդանիձոր բնակավայր**

Նկար 1. Վարդանիձոր բնակավայր

Ըստ Մեղրի խոշորացված համայնքի 2017-2021թթ. զարգացման ծրագրի՝ որպես Վարդանիձոր բնակավայրի բնակչության ընդհանուր թիվ նշված է 347, որից 167 տղամարդ և 180 կին: Սյունիքի մարզպետարանի կայքում Մեղրի խոշորացված համայնքի բնակիչների թվում նշված է, որ Վարդանիձորի բնակիչների թիվը 152 է, Այգեձորի բնակիչների թիվը՝ 2, իսկ Թխկուտինը՝ 67: Ըստ Լեհվազի և Վարդանիձոր բնակավայրերի ներկայացուցչի՝ 2020թ-ի վերջի տվյալներով Վարդանիձորի բնակչության թիվը 255 է, որից 99-ը տղամարդ, 156-ը կին: Այգեձորում կա 1 տնտեսություն, իսկ Թխկուտում 8: Գործում է «Վարդանիձորի միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ-ը՝ 44 աշակերտով: Գործում է 1 մանկապարտեզ, որն ունի 12 սան:

Նկար 2. Այգեձոր գյուղ

Բացի Այգեձորի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի Թխկուտի տեղամասից Վարդանիձորն ազդակիր է նաև Վերին Վարդանիձորի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրին, որի կենտրոնական տեղամասի ընդերքօգտագործման իրավունքը պատկանում է «Ղարագույաններ» ՓԲԸ-ին, Այգեձորի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի կենտրոնական տեղամասին, որի ընդերքօգտագործման իրավունքը պատկանում է «Ակտիվ լեռնագործ» ՍՊԸ-ին, Լիճվազ-թեյի ոսկու հանքավայրին, որը շահագործում է «Լիճքվազ» ՓԲԸ-ն, Մեղրասարի ոսկու հանքավայրին, որի ընդերքօգտագործման իրավունքը պատկանում է «Ատ-Մետալս» ՍՊԸ-ին:

Վարդանիձոր բնակավայրի զբաղեցրած տարածքը կազմում է 9312,08 հա, այդ թվում՝ գյուղատնտեսական նշանակության հողեր՝ 5176 հա, որից՝ վարելահող՝ 125 հա, բազմամյա տնկարկ՝ 4 հա, խոտհարք՝ 12 հա, արոտ՝ 1468 հա, այլ հողատեսք՝ 3567 հա, բնակավայրերի հողեր՝ 54 հա, արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության հողեր՝ 20 հա, էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի և կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտների հողեր՝ 16 հա, հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր՝ 4002 հա, անտառային հողեր՝ 36 հա, որից անտառածածկ՝ 1 հա, ջրային հողեր՝ 7 հա:

Բնակչությունը զբաղվում է պտղաբուծությամբ, անասնապահությամբ, բանջարաբուստանային կուլտուրաների և կարտոֆիլի մշակմամբ, ինչպես նաև մեղվաբուծությամբ:

Բնակավայրի խնդիրներն են աղքատությունը, կախվածությունը արդյունաբերության որոշակի՝ հանքարդյունահանման ճյուղից, արտագաղթը, օդի, ջրի, հողի աղտոտվածությունը, ժամանակակից ենթակառուցվածքների բացակայությունը, անբարեկարգ ճանապարհները և միջբնակավայրային տրանսպորտի բացակայությունը, տարածաշրջանում վտանգավոր արդյունաբերական ձեռնարկությունների և պոչամբարների առկայությունը:

Մեղրի քաղաքային համայնք

Մեղրի քաղաքի բնակչության ընդհանուր թիվը 2016 թվականի դեկտեմբերի 1-ի դրությամբ կազմել է 3380 մարդ (իգական՝ 2095, արական՝ 1285), նպաստառուների ընդհանուր թիվը՝ 135, որից ընտանեկան նպաստառուների թիվը՝ 77, գրանցված գործազուրկների թիվը՝ 142: Ունի 2 միջնակարգ դպրոց նախատեսված 1351 տեղի համար, ներկայումս այնտեղ հաճախում է 536 աշակերտ: Գործում է «Մեղրի համայնքի մանկապարտեզ» ՀՈԱԿ-ի կենտրոնական մասնաճյուղը, որտեղ հաճախում է 250 սան: Գործում է «Մեղրիի արվեստի մանկական դպրոց» ՀՈԱԿ-ը, որտեղ փաստացի հաճախում է 107 աշակերտ: Մեղրիում գործում է մեկ միջնակարգ մասնագիտական ԲՈՒՀ՝ Մեղրու պետական քոլեջը, որն ունի 177 ուսանող: Շենքը նախատեսված է 200 ուսանողի համար:

Նկար 3. Մեղրի քաղաք

Առողջապահական միակ հիմնարկը՝ «Մեղրու տարածաշրջանային բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ն է, որն ստեղծվել է 2010 թվականին «Ագարակի հիվանդանոց» և «Մեղրու բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ների միավորման արդյունքում: Կենտրոնը մատուցում է հիվանդանոցային, արտահիվանդանոցային և շտապօգնության ծառայություններ:

Քաղաքում գործում են «Մեղրու պահածոների գործարան» ՓԲԸ-ն, որն արտադրում է մուրաբա, ջեմ, օշարակ, բնական հյութ, կոմպոտ և «Մեղրու գինու գործարան» ԲԲԸ-ն, որն արտադրում է խաղողի և նռան գինի:

Մեղրի համայնքի գյուղատնտեսության առաջատար ճյուղերն են պտղաբուծությունը և մեղվաբուծությունը: Առավելապես տարածված է մերձարևադարձային պտուղների՝ նռան, թզի, արքայանարնջի, իսկ վերջին տարիներին նաև կիվիի և ձիթապտղի մշակությունը:

Համայնքում մասամբ զբաղվում են նաև անասնապահությամբ, բանջարաբուստանային կուլտուրաների և կարտոֆիլի մշակմամբ:

Համայնքն ունի առաջնահերթ լուծում պահանջող հետևյալ հիմնախնդիրները՝

1. Չնայած համայնքի տարածքում հանքարդյունաբերության զարգացման ծավալներին և տնտեսական շահութաբերությանը, դրա զարգացումը հանգեցնում է էկոլոգիական լուրջ խնդիրների՝ հողային ծածկույթի խախտման, պոչամբարների ընդլայնման, թափոնների կուտակումների, հողի և ջրային ռեսուրսների աղտոտման:
2. Համայնքի բացակայում է գյուղատնտեսական շուկան, և դրա բացակայությունը բացասաբար է անդրադառնում պտղաբուծությամբ զբաղվողների արտադրանքի սպառման վրա:
3. Չկան համայնքի բնակավայրերը կենտրոնին և միմյանց կապող միկրոավտոբուսային երթուղիներ, և այս հանգամանքը սոցիալ-տնտեսական լուրջ դժվարություններ է առաջացնում բնակիչների շրջանում: Մեղրի քաղաքի շատ բնակիչներ ունեն սեփականության կամ վարձակալության իրավունք գյուղերի մեծաքանակ հողամասերի նկատմամբ: Սակայն տրանսպորտային երթուղիների բացակայությունը և տեղաշարժման դժվարությունները հնարավորություն չեն տալիս դրանց օգտագործումը:
4. Ալվանք, Շվանիձոր, Նոնաձոր, Լիճք գյուղերում չեն գործում նախադպրոցական ուսումնական հաստատություններ:

5. Համայնքում մարզադահլիճի բացակայությունը խոչընդոտում է մարզական կյանքի լիարժեք զարգացմանը:

6. Միջբնակավայրային և ներբնակավայրային ճանապարհները մեծ մասամբ գտնվում են անբարեկարգ վիճակում:

«Թաթսթոուն» ՍՊԸ –ի իրական սեփականատերերի մասին

Համաձայն ՀՀ արդարադատության նախարարության աշխատակազմի իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության² «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ն գրանցվել է 2003 թ-ի հուլիսի 1-ին: Հայտարարագրում Ընկերությունը բացահայտել է երեք իրական սեփականատերերի, որոնցից երկուսը միասին տնօրինում են Ընկերության բաժնեմասի 98%-ը:

Առաջին իրական սեփականատերը ՀՀ քաղաքացի Արամ Սաֆարյանն է՝ 50% բաժնեմասով, որը նա ձեռք է բերել 2018 թ-ի հուլիսի 26-ին: Ընկերությունում նա ունի ուղղակի մասնակցություն, նաև բաժնետերերի ընդհանուր ժողովի անդամ է:

Երկրորդ իրական սեփականատերն Ավստրիայի քաղաքացի Միխայիլ Մոզիլեվսկին է՝ 48% բաժնեմասով, որը նա նույնպես ձեռք է բերել 2018 թ-ին՝ Սաֆարյանից 5 ամիս անց՝ դեկտեմբերի 28-ին:

Երրորդ իրական սեփականատերը ՀՀ քաղաքացի Լևոն Պողոսյանն է, Ընկերության գործադիր մարմնի ղեկավարը: Պողոսյանի բաժնեմասի վերաբերյալ տվյալներ հայտարարագրում չկան:

Հայաստանյան և կիպրոսյան ընկերությունների շղթան

Հայտարարագրում միջանկյալ ընկերությունների շղթան պտտվում է միայն երկրորդ իրական սեփականատեր Միխայիլ Մոզիլեվսկիի շուրջ: Մոզիլեվսկիի համար որպես միջանկյալ ընկերություններ գործում են երկու հայաստանյան և երկու կիպրոսյան ընկերություններ՝ Հայաստանում գտնվող «Ռեդ Մեթալ» ՓԲԸ-ն և «Լիննե Մայնինգ» ՍՊԸ-ն, Կիպրոսում գտնվող «ՄԻ. ԱՅ. ԱՅ. ՔԼԵՅ ԻՆԴԱՍՏՐԻՉ ԻՆՅՆԵՐՆԵՅՇՆԼ ԼԻՄԻԹԵԴ» ՍՊԸ-ն և «ԱՎԱՆԴԵՐ ՀՈԼԴԻՆԳ ԼԻՄԻԹԵԴ» ՍՊԸ-ն: Կիպրոսյան ընկերություններում Մոզիլեվսկին գործադիր մարմնի ղեկավար է³:

2. «Թաթսթոուն» ՍՊԸ –ի ստանձնած պարտավորություններն՝ ըստ 11.02.2013թ. ՊՎ N-458 ընդերքօգտագործման պայմանագրի

Համաձայն ընդերքօգտագործման 11.02.2013թ. ՊՎ N-458 պայմանագրի՝ Ընկերությունը համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացման ոլորտում ստանձնել է հետևյալ պարտավորությունները՝
Ամեն տարի հատկացնել՝

² <https://www.e-register.am/am/companies/1267410>

³ <https://www.e-register.am/am/companies/1279196>

1. 1, 3,0 մլն. դրամ՝ մանկապարտեզի, դպրոցների համար գրենական պիտույքների և խաղալիքների ձեռքբերման և մանկապարտեզի շենքի վերանորոգման համար
2. 0,7 մլն. դրամ՝ անապահով ընտանիքների նյութական օգնություն
3. 1,0 մլն. դրամ՝ համայնքի զարգացման սոցիալ-տնտեսական ծրագրերի մասնակցություն
4. Գյուղական միջհամայնքային նշանակության ճանապարհների վերանորոգման համար տեխնիկայի տրամադրում:

2.1.1 Համայնքների նկատմամբ ստանձնած սոցիալական պարտավորությունների փաստացի կատարողականը

2017 թվականին Մեղրիի համայնքի /Վարդանիձոր ցուցաբերել է 3000000,0 դրամ գումարի օժանդակություն:

2018 թվականին Մեղրիի համայնքի /Վարդանիձոր արտաբյուջետային հաշվին է փոխանցել 12000000 դրամ (ըստ ՀՀ ՏԿԵՆ-ի՝ 1130000 դրամ) գումար:

2.2. Բնապահպանական պարտավորություններ

Ընդերքօգտագործման պայմանագրով Ընկերությունը պարտավորվել է՝

1. Ապահովել ընդերքի, մթնոլորտի, հողի, անտառների, ջրերի, ինչպես նաև շինությունների և այլ կառույցների պահպանությունն ընդերքօգտագործման հետ կապված աշխատանքների վնասակար ազդեցությունից:
2. Ապահովել բնության, պատմամշակութային հուշարձանների պահպանությունն ընդերքօգտագործման հետ կապված աշխատանքների վնասակար ազդեցությունից:
3. Նախագծի և օգտակար հանածոյի արդյունահանման պայմանագրի համաձայն՝ վերականգնել և բարելավել ընդերքօգտագործման հետևանքով խախտված հողամասերը, ինչպես նաև դրանք պիտանի դարձնել տնտեսության մեջ օգտագործելու համար:
4. Ապահովել շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձագրնական եզրակացությանը նախատեսված պայմանները:
5. Ապահովել օգտակար հանածոյի արդյունահանված տարածքի, արդյունահանման ընթացքում առաջացած արտադրական լցակույտերի տեղադիրքի և դրանց հարակից համայնքների բնակչության անվտանգության և առողջության ապահովման նպատակով մշտադիտարկումների համար նախատեսված վճարի վճարումը:

2.2.1 Բնապահպանական պարտավորությունների փաստացի կատարողականը

- Օգտակար հանածոյի արդյունահանված տարածքի, արդյունահանման ընթացքում առաջացած արտադրական լցակույտերի տեղադիրքի և դրանց հարակից համայնքների բնակչության անվտանգության և առողջության ապահովման նպատակով մշտադիտարկումների համար նախատեսված բազային

2500000 դրամից 2018թ-ի վերջի դրությամբ վճարումը կազմել է ընդամենը 177542 դրամ:

- Հանքավայրում որևէ աշխատանք չի իրականացվել:

2.3 Հանքի փակում, ֆինանսական երաշխիքներ

Հանքի փակման ծրագրով նախատեսված պարտավորություններ

1. Ընդերքօգտագործողի կողմից օգտակար հանածոյի արդյունահանման նպատակով հանքի փակման ծրագրով նախատեսված՝ հանքի փակումից հետո աշխատուժի մեղմացման նախատեսված միջոցառումները (վերաորակավորման դասընթացների կազմակերպում, այլ մասնագիտությունների ուսուցման կազմակերպում, խթաններ և հնարավորություններ ստեղծել այդ աշխատողներին այլ ճյուղեր աշխատանքի տեղավորելու համար և այլն):

1.2 Փակվող հանքի անմիջական ազդեցության գոտում գտնվող համայնքների սոցիալ-տնտեսական ազդեցության մեղմացման համար նախատեսվող միջոցառումները (համայնքի սոցիալ-տնտեսական ծրագրերին մասնակցություն, փոքր և միջին բիզնեսի կազմակերպման աջակցություն և այլն):

1.3 Հանքավայրի շահագործման աշխատանքների ավարտից 2 տարի առաջ կազմել հանքի վերջնական ծրագիրը և ներկայացնել լիազոր մարմին:

Հանքի փակման աշխատանքներ

ը/կ	Միջոցառումների անվանումը	Ժամկետը	Ներդրումների չափը /հազ.դրամ/
1.	Բացհանքի տարածքի մոնիտորինգ	5 տարիների ընթացքում՝ տարեկան 2 անգամ հաճախականությամբ	2500,0
2.	Բացհանքի շրջագծի, երկարությամբ նախազգուշացնող արգելապատնեշների տեղադրում	1 ամսվա ընթացքում 1	100.0
3.	Խախտված հողատարածքների վերականգնում	Երկու ամսվա ընթացքում	1835,5
4.	Ջրհեռացնող առուների, պարզարանների սպասարկում	5 տարին մեկ հաճախականությամբ	2000,0
5.	Աշխատուժի սոցիալական մեղմացման աշխատանքներ		

3. Հայաստանի ԱՃԹՆ-ի կայքում հրապարակված «Թաթթոն» ՍՊԸ-ի ընդհանուր ֆինանսական հաշվետվությունում ներկայացված տվյալներ⁴ Լիճքի պղնձի

⁴ <https://reports.eiti.am/hy/report/search/company-pdf/>

հանքավայրի և Այգեձորի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի Թխկուտի տեղամասի վերաբերյալ

Տվյալ	2016 թ.	2017 թ.	2018թ.
Պղնձի հանքաքար և խտահանքեր (Ընկերություն)	0	0	0
Շահութահարկ, դրամ (Ընկերություն)	0	Հաշվարկված՝ 2026577 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 3647838
Եկամտային հարկ, դրամ (Ընկերություն)	Հաշվարկված՝ 1715926 Վճարված՝ 1005800	Հաշվարկված՝ 13872456 Վճարված՝ 13534542	Հաշվարկված, 15220104 Վճարված՝ 15220104
Ավելացված արժեքի հարկ, դրամ (Ընկերության)	Հաշվարկված՝ 5859551 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված, 29014453 Վճարված՝ 29250000	Հաշվարկված՝ 10931791 Վճարված՝ 16573205
Ակցիզային հարկ, դրամ (Ընկերության)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0
Ռոյալթի, դրամ (Ընկերություն)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0
Բնօգտագործման վճար, դրամ (Ընկերություն)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0
Բնապահպանական վճարներ, դրամ (Ընկերություն)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 1430254,0 դրամ, Վճարված միասնական հաշվից՝ 2110954,0 դրամ
Բնապահպանական վճարներ (մաքսային), դրամ (Ընկերություն)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0
ՇԱԹ-29/458 պետտուրք, դրամ	Հաշվարկված՝ 10000000 Վճարված՝ 10000000	Հաշվարկված, 10000000 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 10000000 Վճարված՝ 10000000
ՇԱԹ-29/459 պետտուրք, դրամ	Հաշվարկված՝ 10000000 Վճարված՝ 10000000	Հաշվարկված, 10000000 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 10000000 Վճարված՝ 10000000
ՇՄՊ դրամագլուխ, դրամ (ՇԱԹ -29/458)	Բազային 3448533 դրամ, հաշվետու տարվա համար հաշվարկված՝ 122135,	Բազային 3448533 դրամ, հաշվետու տարվա համար հաշվարկված՝	Բազային՝ 3448533 դրամ, հաշվետու տարվա համար հաշվարկված՝

ՇՄՊ դրամագլուխ, դրամ (ՇԱԹ -29/459)	Վճարված՝ 1005825 Բազային 2382200 դրամ, Հաշվետու տարվա համար հաշվարկված՝ 119110 Վճարված՝ 833770	122135, վճարված՝ 0 Բազային 2382200 դրամ, Հաշվետու տարվա համար հաշվարկված՝ 119110 Վճարված՝ 0	122135, վճարված՝ 122135 Բազային 2382200 դրամ, Հաշվետու տարվա համար հաշվարկված՝ 119110 Վճարված՝ 149000
Մշտադիտարկումների իրականացման վճար, դրամ (ՇԱԹ -29/458)	Բազային 2500000 դրամ, 2016թ-ի համար հաշվարկված՝ 88542 Վճարված՝ 88542	Բազային՝ 2500000: Հաշվետու տարվա համար հաշվարկված 88541 Վճարված 0	Բազային՝ 2500000 Հաշվետու տարվա համար հաշվարկված 88451 Վճարված՝ 89000
Մշտադիտարկումների իրականացման վճար, դրամ (ՇԱԹ -29/459)	Բազային 2500000 դրամ, 2016թ-ի համար հաշվարկված՝ 125000 Վճարված՝ 125000	Բազային 2500000 դրամ, 2017թ-ի համար հաշվարկված՝ 125000 Վճարված՝ 0	Բազային՝ 2500000 Հաշվետու տարվա համար հաշվարկված՝ 125000 Վճարված՝ 125000
ՇՄԱԳ փորձաքննության անցկացման վճար ՇԱԹ -29/458 ՇԱԹ -29/459	0 0	0 0	ՇԱԹ-29/458 Վճարված՝ 0 ՇԱԹ-29/459 Ենթակայանի և օդային գծի շինարարության նախագիծ Վճարված՝ 400000
Գույքահարկ	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0
Հողի հարկ (Լիճք/Մեղրի համայնք), դրամ	Հաշվարկված՝ 56000 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 224000 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 224000 Վճարված՝ 150000՝ Մեղրիի համայնք
Վարձակալու թյուն (Հողամաս), դրամ	Վճարված՝ 0	Մեղրիի/Լիճք համայնքապետար անին է վճարել 12132477 դրամ վարձավճար	Վճարված 18852172 դր. Մեղրիի/Լիճք համայնքին
Վարձակալություն (Անշարժ գույք)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0

Վարձակալություն (փոխադրամիջոց)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0
Տույժ, դրամ (Ընկերություն)	0	0	Հաշվարկված և վճարված տույժ 348263,0 դրամ՝ բնապահպանական հարկի ուշ վճարման համար և 8809,0 դրամ՝ ԱԱՀ-ի ուշ վճարման համար
Տուգանք, դրամ (Ընկերություն)	0	0	Հաշվարկված և վճարված տուգանք 1484563 դրամ՝ բնապահպանական հարկի հաշվետվության ուշ ներկայացման համար
Սոց.-տնտ. պարտավորություն (ՇԱԹ -29/458)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	3000000 դրամ /Լիճք համայնքի արտաբյուջետային հաշվին/ խոշորացումից հետո համայնքի անվանումը Մեղրի	12000000 դրամ /Մեղրի համայնքի արտաբյուջետային հաշվին/
Սոց.-տնտ. պարտավորություն (ՇԱԹ -29/459)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	2030000 դրամ /Լիճք համայնքի արտաբյուջետային հաշվին/ խոշորացումից հետո համայնքի անվանումը Մեղրի	11030000 դրամ /Մեղրի համայնքի արտաբյուջետային հաշվին/
Բարեգործական հատկացումներ (ՇԱԹ- 29/458)	Չի կատարել	Երախաների համար քաղցրավենիք (արժեքը 842590) /Մեղրի համայնք/	0
Բարեգործական	Բանող և մթարետու	0	0

հատկացումներ (ՇԱԹ-29/459)	անասուն (արժեքը 400000) /Լիճքի գյուղական համայնք/խոշորացումից հետո համայնքի անվանումը Մեղրի/ Քաղցրավենիք երեխաների համար(արժեքը 157640) /Լիճքի գյուղական համայնք/խոշորացումից հետո համայնքի անվանումը Մեղրի/		
Նվիրատվություններ	0	0	Մեղրի-Ագարակ հիմնադրամին վճարել է 100 000 դրամ որպես օգնություն մանկական ճամբարի համար
Աշխատատեղեր, մարդ (Ընկերություն)	11	11	11
Անհատույց օտարումներ	0	0	0
Սոց.-տնտ. պարտավորություն (ՇԱԹ -29/458)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	3000000 դրամ /Լիճք համայնքի արտաբյուջետային հաշվին/ խոշորացումից հետո համայնքի անվանումը Մեղրի	12000000 դրամ /Մեղրի համայնքի արտաբյուջետային հաշվին/
Սոց.-տնտ. պարտավորություն (ՇԱԹ -29/459)	Հաշվարկված՝ 0 Վճարված՝ 0	2030000 դրամ /Լիճք համայնքի արտաբյուջետային հաշվին/ խոշորացումից հետո համայնքի անվանումը Մեղրի	11030000 դրամ /Մեղրի համայնքի արտաբյուջետային հաշվին/
Բարեգործական հատկացումներ (ՇԱԹ-	Չի կատարել	Երախաների համար	0

29/458)		քաղցրավենիք (արժեքը 842590) /Մեղրի համայնք/	
Բարեգործական հատկացումներ (ՇԱԹ- 29/459)	Բանող և մթաբետու անասուն (արժեքը 400000) /Լիճքի գյուղական համայնք/խոշորացումից հետո համայնքի անվանումը Մեղրի/	0	0
	Քաղցրավենիք երեխաների համար(արժեքը 157640) /Լիճքի գյուղական համայնք/խոշորացումից հետո համայնքի անվանումը Մեղրի/		
Նվիրատվություններ	0	0	Մեղրի-Ագարակ հիմնադրամին վճարել է 100 000 դրամ որպես օգնություն մանկական ճամբարի համար
Տուգանք, դրամ (Ընկերություն)	0	0	Հաշվարկված և վճարված տույժ 348263,0 դրամ՝ բնապահպանական հարկի ու վճարման համար և 8809,0 դրամ՝ ԱԱՀ-ի ուշ վճարման համար
Աշխատատեղեր, մարդ (Ընկերություն)	11	11	11
Անհատույց օտարումներ	0	0	0

**4. Ընկերության և պետական մարմինների ներկայացրած տարեկան հաշվետվությունների .
համեմատական վերլուծություն 2016, 2017 և 2018թթ-ի համար**

- Սոցիալ-տնտեսական աջակցության բաղադրիչով Ընկերության և ՏԿԵՆ-ի հաշվետվությունների միջև տարբերություններ չկան:
- 2016թ. Ընկերության հաշվետվության և ՊԵԿ-ի եկամուտների կոմիտեի (ՊԵԿ) հաշվետվության⁵ միջև չկան էական տարբերություններ:
- 2017թ. Ընկերության հաշվետվության և ՊԵԿ հաշվետվության⁶ միջև կան էական տարբերություններ: Մասնավորապես, ըստ Ընկերության հաշվետվության, ազնիվ, գունավոր, սև և հազվագյուտ մետաղների յուրաքանչյուր հանքավայրի օգտագործման (շահագործման) թույլտվության տրամադրման համար սահմանված 10,0 մլն. դրամ տուրքը չի մուծվել, ըստ ՊԵԿ-ի, մուծվել է: Նույն տարում, ըստ ՊԵԿ-ի, Ընկերությունը տուգանվել է 1375 դրամով, մինչդեռ այդ տվյալը բացակայում է Ընկերության 2017թ. հաշվետվության մեջ:
- 2018թ. Ընկերության և ՊԵԿ-ի հաշվետվության մեջ⁷ նույնպես կան տարբերություններ: Այսպես, ըստ Ընկերության, 2018թ. վճարվել է 15220104,0 դրամ եկամտահարկ, ըստ ՊԵԿ-ի 13986363,0 դրամ: Նույն տարվա Ընկերության հաշվետվության մեջ նշվում է ավելացված արժեքի հարկի՝ 16573205 դրամի վճարում, ըստ ՊԵԿ-ի՝ 16997072 դրամի վճարում: Նույն թվականի Ընկերության հաշվետվության մեջ նշված է, որ այդ տարում բնապահպանական և բնօգտագործման միասնական հաշվեհամարին կատարել են 2110954,0 դրամի վճարում, ՊԵԿ-ի հաշվետվության մեջ՝ 3945780,0 դրամի:

5. Բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման, մասհանումների և ծրագրերի վերաբերյալ

Չնայած նրան, որ Հայաստանի ԱՃԹՆ պաշտոնական կայքում հրապարակված «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ի և ՊԵԿ-ի հաշվետվությունների համաձայն 2018թ. միասնական բնապահպանական հաշվից վճարել է շոշոփելի գումար (ըստ Ընկերության՝ 2110954,0 դրամ և ըստ ՊԵԿ-ի՝ 3943780,0 դրամ), Մեղրի/Վարդանիձոր/ համայնքը չէր կարող օգտվել այդ գումարներից տրվող պետական սուբսիդիաններից, քանի որ մինչ 2020 թվականը «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ն ներառված չի եղել «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին» օրենքում ընդգրկված կազմակերպությունների ցանկում: 2020թ-ի մայիսի 27-ին ՀՀ Ազգային ժողովն ընդունեց «Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական հարկի նպատակային օգտագործման մասին» օրենքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը⁸, համաձայն որի այնտեղ ընդգրկվեցին բոլոր մետաղական հանքավայրեր շահագործող, այդ թվում նաև «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ն ընկերությունը:

6. Համայնքային զարգացման ծրագրերում «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ի ներգրավվածությունը

Մեղրի համայնքի 2017-2021 թվականների զարգացման հնգամյա ծրագրում⁹ ներառված մի շարք ուղղություններից նշվում է համայնքին տնտեսական բարեկեցություն բերող,

⁵ <https://reports.eiti.am/hy/report/search/state-body-pdf/?year=2016&state-body=3>

⁶ <https://reports.eiti.am/hy/report/search/state-body-pdf/?year=2017&state-body=3>

⁷ <https://reports.eiti.am/hy/report/search/state-body-pdf/?year=2018&state-body=3>

⁸ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=143032>,

⁹ <http://syunik.mtad.am/hzargatsmantsragrer/>

բնապահպանական նվազ ազդեցությամբ և արդյունավետ կառավարվող հանքարդյունաբերություն (պղինձ, մոլիբդեն, ոսկի, գրանոդիորիտ) ունենալու տեսլականը: Չնայած դրան, ծրագրում լուրջ մտահոգություններ կան տարածաշրջանում հանքարդյունաբերության ոլորտի կողմից համայնքի տարածքների ադտոտվածության վերաբերյալ: Նշվում է, որ չնայած տնտեսական շահութաբերությանը, հանքարդյունաբերության զարգացումը կարող է հանգեցնել էկոլոգիական լուրջ խնդիրների՝ հողային ծածկույթի խախտման, պոչամբարների ընդլայնման, թափոնների կուտակումների և ջրային ռեսուրսների ադտոտման: Հատկանշանական է, սակայն, որ համայնքի հիմնական արդյունաբերական ձեռնարկությունների շարքում «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ն ընդհանրապես չի հիշատակվում: Աշխատատեղերի ստեղծման և մասնավոր ներդրումների ծրագրերից հիշատակված են «Լիճքվազ» ՓԲԸ-ն (ՀՀ Սյունիքի մարզի Մեղրի համայնքի Լիճքվազ-Թեյի ոսկու հանքավայրի շահագործում ստորգետնյա եղանակով ծրագիրը՝ 11.000.000 ԱՄՆ դոլար ներդրումով և 176 նոր աշխատատեղի ստեղծումով, ինչպես նաև Վարդանիձոր գյուղում մանկապարտեզի մասնաշենքերի հիմնում՝ 37.000.000 ՀՀ դրամ ներդրում) և «Ղարագույսաններ» ՓԲԸ-ն (ՀՀ Սյունիքի մարզի Մեղրի համայնքի Վերին Վարդանիձորի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրի շահագործում ստորգետնյա եղանակով Ծրագրի իրականացում (4078.7հազ. ԱՄՆ դոլար ներդրում և 184 նոր աշխատատեղի ստեղծում):

7. Այցելությունների, հարցումների արդյունքների վերլուծություն

«ԷկոԼուր»-ի թիմը 2021 թվականի հունվարի 7-11-ը ՀՀ Սյունիքի մարզի Մեղրի համայնքի վարչական տարածքում ընդերքօգտագործման իրավունքի տիրապետող, սակայն փաստացի գործունեություն չիրականացնող/կամ մասամբ իրականացնող 5 ընդերքօգտագործող կազմակերպությունների ազդակիր բնակավայրեր այցելության ընթացքում ընդհանուր առմամբ հանդիպել և հարցազրույցներ է անցկացրել տարածաշրջանի 25 բնակչի (8 կին և 17 տղամարդ), այդ թվում նաև բնակավայրերի վարչական ներկայացուցիչների և Մեղրի խոշորացված համայնքի ներկայացուցիչի հետ: Այցի ընթացքում ստացած տեղեկատվությունը հիմնականում ներառվել է Ծրագրի շրջանակներում կազմված՝ առանձին կազմակերպությունների վերաբերյալ հաշվետվություններում:

Ծրագրի շրջանակներում «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ին պատկանող Այգեձորի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի Թխկուտի տեղամասի շահագործման ազդակիր Վարդանիձոր բնակավայրի, ինչպես նաև Մեղրի խոշորացված համայնքի բնակչության շրջանում սոցիալական, շրջակա միջավայրի և առողջապահության հարցերի վերաբերյալ անցկացված հարցման նպատակն էր պարզել ԱՃԹՆ-ի ոլորտում բնակչության իրազեկվածության մակարդակը, նրանց գնահատականները և կարիքները, ինչպես նաև նրանց դիրքորոշումը հանքավայրի հետագա շահագործման հարցերում, լսել նրանց առաջարկներն առկա բնապահպանական խնդիրների լուծման վերաբերյալ: Այդ տեղեկատվության հիմնական մասը տեղ է գտել սույն հաշվետվության նախորդ բաժիններում, իսկ մյուս մասի արդյունքների վերլուծությունը ներկայացվում է ստորև՝

- Ըստ Լեիվազ և Վարդանիձոր բնակավայրերի վարչական ներկայացուցչի /Ռաֆիկ Մկրտչյան/՝

Նկար 4. Հարցազրույց Լեիվազ և Վարդանիձոր բնակավայրերի վարչական ներկայացուցչի Ռաֆիկ Մկրտչյանի հետ

- ✓ «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ն իր բոլոր տեղական հարկերը և սոցիալ-տնտեսական օժանդակության նպատակով տրամադրված գումարները վճարում է Մեղրի համայնքային բյուջեին, որտեղից էլ, ըստ պահանջարկի, այդ գումարները բաշխվում է հայտատու բնակավայրերին: Սակայն, սոցիալ-տնտեսական պարտավորության շրջանակներում Մեղրի համայնքին կատարված «Թաթսթոուն» ՍՊԸ-ի մասհանումներից Այգեձոր բնակավայրին ոչինչ չի հատկացրել:
- ✓ Նոր՝ պատերազմական և համավարակի իրավիճակներում հանքարդյունահանող ընկերությունների հետ քննարկումներ տեղի չեն ունեցել:
- ✓ Ընդերքօգտագործման պայմանագրերի կնքման ժամանակ համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված պարտավորությունների ձևավորման գործընթացին այն ժամանակ ազդակիր համայնք հանդիսացող Վարդանիձորի համայնքապետարանը չի մասնակցել:
- ✓ Ընդհանրապես համագործակցությունը հանքարդյունահանող կազմակերպության և ազդակիր բնակավայրերի հետ բացակայում է, նույնիսկ ոչ մասնագիտական աշխատանքներում ընկերությունները բնակավայրերի բնակիչներին չեն ընդգրկում:
- ✓ Հետպատերազմյան պայմաններում հանքավայրերի շահագործումը իրատեսական է, եթե հանքավայրի շահագործման ներդնողը գնա ռիսկի: Ցանկալի է որ աշխատեն, որպեսզի տնտեսությունը զարգանա: Եթե հանքավայրը նորմալ աշխատեր, երևի թե բնակիչները կաշխատեին, եկամուտ կունենային, կմնային գյուղում: Մյուս կողմից էլ, քանի որ որպես կանոն հանքարդյունաբերական ծրագրերի հանրային լսումներին ներկայացված բնապահպանական միջոցառումներից որևէ կետ փաստացի չի կատարվում, անհրաժեշտ է հանքարդյունահանման ծրագրերի հաստատման գործընթացում

ներկայացնել շրջակա միջավայրի աղտոտման կանխարգելմանն ուղղված գործուն և կատարման համար իրատեսական բնապահպանական ծրագրեր:

- ✓ Քանի որ Այգեձորի հանքավայրը չի շահագործվել, նրա թողած բացասական ազդեցությունները չեն զգացվել, բացի դրանից, վերջին մեկ տարում հանքավայրի բացասական հետևանքների մասին մտահոգությունները ստորադասվել են տիրող իրավիճակի գլոբալ մարտահրավերներին:
- ✓ Գյուղերում բացակայում են քաղաքացիական պաշտպանության պատշաճ ապաստարանները և թաքստոցները, սակայն այդտեղ գործում են վտանգի ազդարարման շշակները:
- ✓ Որպես Վարդանիձոր բնակավայրի զարգացման հեռանկար կարելի է դիտարկել զբոսաշրջությունը, պահածոների և չոր մրգերի փոքր արտադրամասերի կազմակերպումը, փոքր գյուղատնտեսության խթանումը,
- ✓ Տեղի բնակիչները ԷկոԼուրի հետ հանդիպման ժամանակ նշեցին, որ բնակավայրերի ջրամատակարարման խողովակաշարը պայթել է, հնարավոր չէ օգտագործել, իրենք բժիշկ չունեն, գյուղի ճամփեզրին առկա է սննդի սպասարկման կետ, որը չի գործում ճանապարհի անբարեկարգ լինելու պատճառով: Չնայած նրան, որ Տերտերասարի հանքավայրը չի շահագործվում, սակայն, նախկինում հանքավայրը շահագործող «Միփան-1» ՍՊԸ-ի հանքաքարի ջարդիչը գտնվում է գյուղ տանող ճանապարհին, իսկ հանքուղիների և նախկին վերամշակման արտադրասի հոսքաջրերը շարունակում են աղտոտել գետի ջրերը: Հարցման մասնակիցները դժգոհում են նաև հանքավայրերի խտությունից, Բողաքարի ազելավայր մուտքի սահմանափակումից, ինչպես նաև Այգեձորում բողոքեցին Լիչքվազ-թեյի հանքավայրից Կապանի լեռնահարստացման ֆաբրիկա հանքաքար տեղափոխող բեռնատարների առաջացրած փոշուց:
- ✓ Որպես համայնքի սոցիալ-տնտեսական ոլորտում առկա խնդիրներ՝ հարցման մասնակից գյուղական բնակավայրերի բնակիչները նշեցին աշխատատեղերի բացակայությունը, միջհամայնքային և ներհամայնքային տրանսպորտային հաղորդակցության բացակայությունը, ստացված գյուղատնտեսական ապրանքների իրացման հետ կապված դժվարությունները:
- ✓ Հարցվածների գերակշիռ մասը կողմ է հանքավայրի շահագործմանը, քանի որ աղքատությանից և սոցիալական ծանր վիճակից դուրս գալու միակ ճանապարհը համարում է դա, սակայն կարծում են, որ հանքավայրը շահագործող նոր կազմակերպությունը պարտադիր պետք է ապահովի սահմանված էկոլոգիական նորմերի և պահանջների կատարումը:
- ✓ Շրջակա միջավայրի աղտոտման և իրենց առողջության վրա ունեցած ազդեցություն կապը չեն կարողանում միանշանակ գնահատել, քանի որ չեն տիրապետում ստույգ վիճակագրական և հետազոտական տվյալների: Բոլոր դեպքերում հարցվածներին անհանգստացնում է շրջակա միջավայրի աղտոտվածությունը: Այդ մասին նշվում է նաև ազդակիր Մեղրի համայնքի զարգացման հնգամյա ծրագրում:

- ✓ Ըստ համայնքապետարանի ներկայացուցչի և բնակավայրի վարչական ղեկավարի՝ իրենք չեն մասնակցել «Թաթաթուն» ՄՊԸ-ի՝ Այգեձորի հանքավայրի Թխկուտի տեղամասի ընդերքօգտագործման պայմանագրի կնքման գործընթացներին:
- ✓ Վարդանիձորի բնակիչներն առաջին բժշկական օժանդակությունն ստանում են տեղի բուժկետում, իսկ ավելի լուրջ խնդիրներ ունենալու դեպքերում՝ Մեղրիի, մարգային և Երևանի առողջապահական կենտրոններում:
- ✓ «ԷկոԼուրի»-ի հետ հանդիպման ժամանակ Մեղրիի խոշորացված համայնքապետարանի կազմակերպական բաժնի պետը /Վանիկ Սարգսյան/ նշեց, որ հայ-ադրբեջանական պատերազմի հետևանքով համայնքում առաջացել են հրատապ լուծման ենթակա նոր՝ քաղաքացիական պաշտպանության թաքստոցների և ապաստարանների կառուցման, միջպետական ավտոճանապարհների որակի և անվտանգության ապահովման, Արցախից տեղահանվածների, զոհվածների ընտանիքների սոցիալական խնդիրներ:

Նկար 5. Հարցազրույց Մեղրի խոշորացված համայնքապետարանի կազմակերպական բաժնի պետ Վանիկ Սարգսյանի հետ

- ✓ Ըստ հարցվածների՝ հայ-ադրբեջանական սահմանազատման գոտում հանքավայրեր և նրանց ենթակառուցվածքներ չկան:
- ✓ Հարցումներից պարզ դարձավ, որ ընդհանրապես բացակայում է բնակավայրերի տարածքում գործունեություն իրականացնող հանքարդյունահանողների, այդ թվում նաև «Թաթաթուն» ՄՊԸ-ի համագործակցությունը ազդակիր բնակավայրերի հետ: Գյուղերի՝ հարցմանը մասնակից բնակիչները նույնպես փաստեցին, որ այդ ընկերությունները նույնիսկ ոչ մասնագիտական աշխատանքներում չեն ներգրավում բնակավայրերի բնակիչներին:

7.1 Ազդակիր համայնքի, բնակավայրի վարչական ներկայացուցիչների և բնակիչների առաջարկները

Շրջակա միջավայրի աղտոտման կանխարգելման համար բնակիչներն առաջարկում են՝

- Պարբերաբար կատարել տարածքի ռադիոակտիվ մակարդակի չափագրումներ:

- Ապահովել գյուղմթերքի կենսաքիմիական ստուգումները:
- Կիրառել հանքաքարի փոշով արոտավայրերի աղոտուման կանխարգելման միջոցառումներ:
- Իրականացնել հանքավայրերից բնակչության խմելու ջրի աղբյուրների աղոտուման կանխարգելման միջոցառումներ:
- Գյուղական բնակավայրերում հիմնել օրինական աղբավայրեր, բնակավայրերում տեղադրել աղբամաններ, կազմակերպել պարբերական աղբահանություն:
- Ուժեղացնել ազդակիր բնակավայրերի տարածքներում գործունեություն իրականացնող հանքարդյունահանող ընկերությունների իրատեսական հաշվետվողականության և համագործակցության մեխանիզմները:
- Հանքավայրը շահագործել բացառապես շրջակա միջավայրի աղոտուման կանխարգելման և բնական ռեսուրսների ողջամիտ օգտագործման ապահովման համար սահմանված նորմատիվներին և չափաքանակներին համապատասխան:
- Հանքարդյունահանման ծրագրերի հաստատման գործընթացում ներկայացնել շրջակա միջավայրի աղոտուման կանխարգելմանն ուղղված գործուն և կատարման համար իրատեսական բնապահպանական ծրագրեր:

Բնակավայրերի սոցիալ-տնտեսական վիճակի համար առաջարկում են՝

- Ընդերքօգտագործման պայմանագրերի կնքման ժամանակ պայմանագրի մաս հանդիսացող՝ համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանն ուղղված պարտավորությունների ձևավորման գործընթացին անպայման մասնակից դարձնել համայնքապետարանների ղեկավարներին և ազդակիր բնակավայրերի վարչական ներկայացուցիչներին, այդ բաղադրիչում ներառել նրանց պահանջներն ու կարիքները:
- Ընկերությունների կողմից համայնքի զարգացման սոցիալ-տնտեսական ծրագրերին մասնակցության համար նախատեսված գումարներն ուղղել միջբնակավայրային ճանապարհների վերանորոգման աշխատանքների իրականացմանը:
- Ապահովել բավարար միջհամայնքային տրանսպորտային հաղորդակցություն:
- Որպես բնակավայրերի զարգացման հեռանկարներ դիտարկել զբոսաշրջությունը, պահածոների և չոր մրգերի փոքր արտադրամասերի կազմակերպումը, փոքր գյուղատնտեսության զարգացումը:
- Բնակավայրերում սկսել քաղաքացիական պաշտպանության կառույցների՝ թաքստոցների, ապաստարանների, նկուղների կառուցման/վերակառուցման աշխատանքները, վարչական շենքերը, դպրոցները համալրել նոր և պիտանի անհատական պաշտպանիչ պարագաներով, ապահովել միջպետական ավտոճանապարհների որակն ու անվտանգությունը, զոհվածների ընտանիքներին ցուցաբերել սոցիալական պետական աջակցություն:
- Հանքարդյունաբերությանը զուգահեռ ստեղծել նախադրյալներ փոքր գյուղատնտեսության և էկոտուրիզմի զարգացման համար:

8. ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ընդհանրապես Ընկերության կողմից ներկայացված հաշվետվությունը հակասում է Ընդերքի մասին ՀՀ օրենսգրքի 9-րդ հոդվածի 4-րդ մասի պահանջներին, համաձայն որի սահմանված տեղեկատվությունն ընդերքօգտագործողը ներկայացնում է իր կողմից շահագործվող յուրաքանչյուր հանքավայրի մասին առանձին: Մինչդեռ ինչպես Ընկերության, այնպես էլ ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության հաշվետվություններում¹⁰ տեղադրված են տվյալներ «Թաթաթոուն» ՍՊԸ-ի ընդհանուր գործունեության վերաբերյալ:
2. Շահագործման թույլտվություն ստանալուց ի վեր Ընկերությունն արդյունահանման աշխատանքներ մինչ օրս չի իրականացրել / չի ապահովվել Ընդերքի մասին ՀՀ օրենսգրքով սահմանվող ընդերքի ողջամիտ և համալիր օգտագործումը, Օրենսգրքի 4-րդ հոդվածի 1-ին 6-րդ մաս/:
3. Չի ապահովվել օգտակար հանածոյի արդյունահանման նախագծի պահանջների կատարումը:
4. Չի ապահովվել ընդերքօգտագործման պայմանագրային պարտավորությունների կատարումը:
5. Ընկերությունը մինչև մինչև 2018 թվականը չի վճարել բնապահպանական վճարներ: Միայն 2018թ. Ընկերությունը Այգեձորի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի և Լիճքի պղնձի հանքավայրի համար հաշվարկել 1430254,0 դրամ և 2110954 դրամ վճարել բնապահպանական և բնօգտագործման միասնական հաշվին:
6. 2016թ. Մեղրի խոշորացված համայնքի ձևավորումից հետո անմիջական ազդակիր բնակավայրերը զրկվել են ընդերքօգտագործման պայմանագրով Ընկերության ստանձնած սոցիալական աջակցությունից ուղղակիորեն օգտվելու հնարավորությունից:
7. Չի արդարացվել հանքարդյունահանման ծրագրում որպես ազդակիր բնակչությանը շահագրգռող գործոն օգտագործված՝ զգալի աշխատատեղերի բացման հեռանկարը:
8. ԱՃԹՆ համակարգն ունի պատկան մարմինների և ընդերքօգտագործողների հաշվետվությունների հավաստիության և համադրելիության խնդիր:

Սույն հաշվետվությունը պատրաստվել է Ամերիկայի ժողովրդի աջակցությամբ՝ ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության միջոցով: Այստեղ արտահայտված տեսակետները /կամ նյութի բովանդակությունը/ միմիայն հեղինակներինն են և պարտադիր չէ, որ արտահայտեն ԱՄՆ ՄԶԳ կամ ԱՄՆ կառավարության տեսակետները:

¹⁰ <https://reports.eiti.am/hy/>